

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљеви наставе српског језика су да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика, оспособе се за самостално читање и разумијевање књижевних и некњижевних текстова у складу с узрастом, упознају, доживе и тумаче књижевна и друга умјетничка дјела из српске и свјетске баштине, развију способност споразумијевања српским књижевним језиком у усменој и писаној форми у различитим ситауцијама, изграђује свијест о важности језика и књижевности, развија осјећај за љепоту, родољубље, праведност и хуманост

Задаци наставе српског језика су да:

- ученици упознају основне законитости и норму савременог српског књижевног језика у мјери предвиђеној наставним програмом;
- ученици развију и учврсте осјећање за правилно служење српским књижевним језиком;
- ученици стекну основне ортоепске и правописне навике у свакодневном служењу српским језиком;
- оспособи ученике за правилно доживљавање и разумијевање књижевног текста;
- омогући ученицима да упознају и разумију основне одлике главних врста књижевног текста;
- ученици овладају различитим облицима и видовима приповиједања, описивања, расправљања и извјештавања у усменој и писаној форми.

6. РАЗРЕД

(5 часова седмично, 180 часова годишње)

Посебни циљеви и задаци наставе су:

- препознавање и објашњавање појма промјенљивих и непромјенљивих ријечи;
- усвајање основних знања о именицама и функцијама падежа, замјеница, придјева, бројева, те основним појмовима из лексикологије;
- оспособљавање за самостално, планско причање, описивање и за обједињавање разних облика казивања;
- упознавање структуре и анализе епског дјела с посебним освртом на лик;
- оспособљавање за уочавање и тумачење главних ликова и пјесничких слика;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво.

ИСХОДИ УЧЕЊА 6 разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
--------------------------	-------------------	---------------	-------------	-------------------	--

<p>Ученик може да:</p> <p>-разликује промјенљивост и непромјенљивост ријечи;</p> <p>-разликује врсте промјенљивих ријечи;</p> <p>- препознаје непромјенљиве ријечи, посебно прилоге и приједлоге;</p> <p>-разликује нормативне од ненормативних облика ријечи, посебно падежне облике, (укључујући и гласовне промјене у вези са облицима ријечи);</p> <p>-издваја дијелове ријечи у вези са облицима ријечи (граматичку основу и наставак за облик) у једноставнијим случајевима;</p> <p>-разликује категорије рода, броја, падежа;</p> <p>-разликује основне функције и значења падежа (субјекат, објекат и прилошка одредба);</p> <p>-разликује основне реченичне чланове у типичним случајевима.</p>	ЈЕЗИК 60		5	Систематизација знања из претходних разреда.
		Врсте ријечи	10	Појам промјенљивости и непромјенљивости ријечи.
				Грамматичке категорије рода, броја и падежа.
				Промјенљиве ријечи: именице, замјенице, придјиви, бројеви, глаголи.
		Именице	15	Непромјенљиве ријечи: прилози, приједлози, везници, узвици, рјечице.
				Врсте именица, понављање.
				Грамматичке категорије: рода, броја и падежа. Промјена именица, грамматичка основа и наставак за облик.
				Основна значења и функције падежа. (Уз обраду падежа уочавање и препознавање предлога и њихове функције.)
				Номинатив – субјекат; вокатив – дозивање, скретање пажње, обраћање.
				Генитив – припадање и дио нечега (атрибут, прави објекат и прилошке одредбе).
				Датив – намјена и управљеност.
				Акузатив – објекат (прави и неправи).
Замјенице	10	Инструментал – средство и друштво, употреба у инструменталу.		
		Локатив – мјесто.		
		Именичке замјенице, појам и врсте, личне замјенице и повратна замјеница <i>себе, се</i> .		
Придјеви	7	Неличне именичке замјенице (ко, што, итд..)		
		Придјевске замјенице: присвојне, показне, релативне, опште.		
		Обнављање и систематизација, значење и врсте придјева.		
				Слагање придјева са именицом у роду, броју и падежу.
				Компарација придјева.

		Броје ви	3	Функција придјева у реченици.	
				Систематизација, појам и врсте бројева: главни (основни, збирни) и редни. Деклинација бројева, римски бројеви.	
<ul style="list-style-type: none"> - разликује формалну од неформалне лексике; - разликује основне лексичко-семантичке категорије (једнозначност, вишезначност, синонимију, хомонимију и антонимију). 		Лексикологија	10	Појам вишезначности и једнозначности.	
				Синонимија, хомонимија, антонимија.	
				Фразеологизми.	
				Хипокористици, пејоративи, аугментативи, деминутиви.	

ИСХОДИ УЧЕЊА 6. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - досљедно примјењује правописну норму у употреби великог и малог слова (именице, придјеви); - зна правилно да пише везу приједлога и падежних облика замјеница; 	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 50	ПРАВОПИС	20	Читање и увјежбавање технике читања 5
Писање присвојних придјева с наставцима: <i>-ски, -чки, -шки, -ов/-ев, -ин</i> (понављање).				
Писање вишечланих географских имена.				
Писање назива улица, установа и властитих имена.				

<p>-зна оба писма, али користи ћирилицу;</p> <p>-зна да је (стари) глас јат дао различите рефлексе, екавски, јекавски и икавски;</p> <p>-саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дјела и о темама из свакодневног живота;</p> <p>-резимира краћи информативни текст;</p> <p>-проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту;</p> <p>-издваја дијелове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне цјелине</p>				Писање рјечце <i>не</i> уз глаголе, именице и придјеве; <i>нај</i> у суперлативу.		
				Писање придјева изведених од именица са сугласником <i>ј</i> у основи (<i>историјски</i>); писање сугласника <i>х</i> .		
				Писање генитива, инструментала и локатива именичких одричних замјеница уз приједлоге (<i>ни за кога</i>).		
				Рефлекси гласа <i>јат</i> ; ијекавска замјена гласа <i>јат</i> , одступања.		
				Писање замјеница у обраћању: <i>Ви, Ваш</i> .		
				Писање основних, редних и римских бројева.		
				Писање интерпункције, тачка и запета, запета, запета уз вокатив, неколико тачака.		
				Управни говор.		
				30		Говорне вјежбе по самостално састављеном плану.
				Четири домаћа писмена задатка и њихова анализа на часу.		
Четири школска писмена задатка (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправак).						
Причање догађаја и доживљаја на основу познатог књижевног текста.						
Примјена поступка хронолошког причања.						
Резимирање књижевно-умјетничких и других текстова.						

(уводни, главни и завршни дио текста);				Лексичке вјежбе.	
--	--	--	--	------------------	--

ИСХОДИ УЧЕЊА 6. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
<p>Ученик може да:</p> <p>-на једноставан начин усвоји основна знања о природи и функцији књижевности: да је њена природа неодвојива од језика на коме настаје и да је она првенствено незамјењив начин успостављања људски важног смисла;</p> <p>- се упозна са битним разликама у обликовању усменог и писаног</p>	КЊИЖЕВНОСТ	УСМЕНА КЊИЖЕВНОСТ	24	Природа и функција књижевности.	Иво Андрић: <i>Мостови</i> . Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i> . <i>Кад полази младожења; Наджњева се момак и дјевојка; Српска дјевојка; Јелен и вила; Дјевојка се са сунцем инати српска народна лирска пјесма;</i> Избор из народне епске поезије: <i>Свети Саво; Зидане Скадра</i> и избор из пјесама преткосовског циклуса.
				Књижевни родови и врсте: епика, лирика и драма.	
				Усмена књижевност. Одлике и врсте.	
				Лирска пјесма. Врсте: љубавне, обичајне, обредне, успаванка; емоција, лирски доживљај	
				Епска пјесма Догађај, фабула, тема, мотиви, вријеме, ликови. Стил и облици понављања.	

<p>књижевног текста, тј. да освијести важну чињеницу постојања два вида књижевности;</p> <p>-путем одговарајућих убједљивих примјера разликује дословно и пренесено значење књижевнојезичког исказа;</p> <p>-зна основне одлике књижевних родова, лирике, епике и драме, тј. схвата разлику између исказивања емоције, објективног казивања и непосредног предочавања;</p> <p>-препознаје основне поступке карактеристичне за поједине књижевне родове;</p> <p>- преприча садржај дјела, одреди тему и мотиве, те уочи поступке карактеризације ликова;</p>	ПИСАНА КЊИЖЕВНОСТ	30	<p>Народна приповијетка. Поријекло, врсте и особине. Језик народне књижевности.</p>	<p>Српске народне приповијетке: <i>Еро с онога свијета; Дванаест мрва; Дјевојка бржа од коња.</i></p> <p>Избор кратких народних умотворина: питалице, загонетке, пословице, и др.</p>
			<p>Писана књижевност, одлике и врсте. Лирска пјесма. Пјеснички језик. Строфа, стих, рима, пјесничке слике, стилске фигуре.</p>	<p>Р.П.Ного: <i>Причала ми тетка коза.</i> М. Антић: <i>Шашава пјесма.</i> Драгутин Тадијановић: <i>Носим све торбе, а нисам магарац.</i> Бранко Радичевић: <i>Ђачки растанак</i> (одломак). Алекса Шантић: <i>Моја отаџбина.</i> Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина.</i></p> <p>Мирослав Антић: <i>Шта је највеће.</i></p>
			<p>Приповијетка. Одлике, структура, тематика, мотиви, књижевни ликови, језик. Народна и умјетничка бајка, паралеле.</p>	<p>Д. Трифуновић: <i>Два јарца.</i> Милован Глишић: <i>Прва бразда.</i> Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец.</i> Исак Самоковлија: <i>Дјечак Арон.</i> Едмондо де Амичис: <i>Школа.</i> Алија Хасагић Дубочанин: <i>Шарко.</i> Светозар Ћоровић: <i>У ноћи.</i> Пушкин: <i>Бајка о рибару и рибици.</i></p>
			<p>Роман. Опште особине. Врсте романа (авантуристички љубавни, историјски, роман лика). Структура, фабула, тема, мотиви, главни и споредни књижевни ликови.</p>	<p>Џек Лондон: <i>Бијели Очњак</i> и романи предвиђени лектиром.</p>
			<p>Драма. Врсте и опште особине. Дидаскалије, дијалог, монолог, чин, сцена.</p>	<p>Бранислав Нушић: <i>Госпођа министарка.</i></p>
			<p>Анализа публицистичких текстова и њихово поређење са умјетничким текстовима.</p>	<p>Ненад Дивљан: <i>Из детињства Николе Тесле.</i></p> <p>Одломак из биографије Јована Цвијића.</p>

<p>-препознаје тематске слојеве књижевног дјела и говори о свом доживљају умјетничког дјела.</p>		<p>ЛЕКТИРА</p>	<p>16</p>	<p>Читање, анализа и вођење вођење забиљешки.</p>	<p>Данијел Дефо: <i>Робинзон Крусо</i>.</p> <p>Бранко Ћопић, <i>Орлови рано лете</i>. Бранко Ћопић: <i>Магареће године</i>. Марк Твен: <i>Том Сојер</i>. Мате Ловрак: <i>Дружина Пере Квржице</i>. Мате Ловрак: <i>Влак у снијегу</i>. Градимиr Стојковић: <i>Хајдук у Београду</i>. Жил Верн: <i>20 000 миља под морем</i>.</p>
--	--	----------------	-----------	---	--

7. РАЗРЕД

(4 часа седмично, 144 часа годишње)

Посебни циљеви и задаци наставе су:

- упознавање са творбом ријечи;
- препознавање и уочавање гласовних промјена у творби и промјени ријечи;
- упознавање творбе и функције глаголских облика;
- постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања;
- оспособљавање ученика за стваралачку употребу језика, тј. за сликовито и оригинално казивање;
- развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и пјесничких слика у лирском тексту;
- уочавање и тумачење узрочно-посљедичне везе и исказивање властититих судова и закључака при анализи текста у разним говорним ситуацијама;
- упознавање с књижевним дјелима трајне умјетничке вриједности;
- континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом.

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
Ученик може да: -разликује просте ријечи од твореница, творбену основу од наставка, и према задатом моделу гради нове ријечи;	ЈЕЗИК 52	Творба тијечи	10	Творбена структура ријечи, творбена основа и наставак. Просте и изведене ријечи. Суфикси – разликовање суфикса од граматичких наставака; творбена основа; коријен ријечи. Суфиксалне изведенице. Префикси и префиксалне изведенице. Слагање и сложенице.	

<p>-разликује различите творбене моделе (на типичним примјерима) те кроз њих спознаје начине богаћења језика;</p> <p>-разликује правилан од неправилног изговора гласа; разликује гласове од слогова;</p> <p>-разликује самогласнике и сугласнике;</p> <p>- разликује сугласнике по мјесту и начину изговора;</p> <p>-разликује врсте гласовних алтернација у типичним случајевима у вези са књижевнојезичком нормом и уочава одступања;</p> <p>-разликује основна значења и грађење свих личних и неличних глаголских облика, а неличне глаголске облике на нивоу препознавања.</p>	<p style="text-align: center;">Фонетика</p>	<p style="text-align: center;">12</p>	<p>Самогласници и сугласници; слоготворно <i>p</i>. Подјела ријечи на слокове.</p>	
			<p>Подјела сугласника по мјесту и начину изговора и по звучности.</p> <p>Гласовне промјене и алтернације: Једначење сугласника по звучности.</p> <p>Једначење сугласника по мјесту творбе.</p> <p>Губљење сугласника (одступања у писању).</p> <p>Непостојано а.</p> <p>Промјена л у о.</p> <p>Палатализација, сибиларизација.</p> <p>Јовање.</p>	
	<p style="text-align: center;">ГЛАГОЛСКИ СИСТЕМ</p>	<p style="text-align: center;">30</p>	<p>Глаголи као врсте ријечи, граматичке категорије глагола: лица, броја, вида (свршени и несвршени), рода (прелазни и непрелазни).</p> <p>Инфинитивна основа, инфинитив.</p> <p>Презентска основа, презент.</p> <p>Аорист.</p> <p>Имперфекат.</p> <p>Помоћни глаголи.</p> <p>Глаголски придјев радни.</p> <p>Глаголски придјев трпни.</p> <p>Перфекат.</p> <p>Футур I.</p> <p>Футур II.</p> <p>Плусквамперфекат.</p> <p>Глаголски начини: императив.</p> <p>Потенцијал.</p>	

			Глаголски прилози: прошли и садашњи.	
--	--	--	--------------------------------------	--

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -разликује врсте и начине градње стиха, строфе и сталних облика пјесме; -уочава нивое обликовања књижевног текста, тј. разликује његов звучни, сликовни и идејни слој; -разликује основне начине компоновања и структурирања лирског, епског и драмског књижевног дјела; -разумије појмове мотивисаности радње, ситуација и поступака ликова у књижевном дјелу; 	КЊИЖЕВНОСТ 66	ЛИРСКА ПЈЕСМА	25	<p>Умјетнички доживљај лирске пјесме. Локализација.</p> <p>Основни облици стиха и строфе (дистих, терцет и катрен). Врсте риме.</p> <p>Мотиви и пјесничке слике у лирском тексту</p> <p>Основна језичко-стилска изражајна средства (епитет, поређење, контраст</p> <p>Градација, персонификација, оноματοпеја) и њихова функција у књижевноумјетничком тексту.</p>	<p><i>Дјевојка је под ђулом заспала</i> – српска народна пјесма.</p> <p><i>Љубавни растанак; Највећа је жалост за братом</i> – српска народна лирска пјесма;</p> <p>Мирослав Антић: <i>Плава звезда</i>.</p> <p>Ђура Јакшић: <i>Вече</i>.</p> <p>Војислав Илић: <i>Вече</i>.</p> <p>Јован Дучић: <i>Вече</i>.</p> <p>Десанка Максимовић: <i>Пролетна песма</i>.</p> <p>Алекса Шантић: <i>О, класје моје</i>.</p> <p>М. Данојлић: <i>Старинска песма</i>. Добрица Ерић: <i>Свети Сава</i>.</p> <p>Р.П. Ного: <i>Сунцокрет</i>.</p> <p>Александар С. Јесењин: <i>Писмо мајци</i>.</p> <p>Добрица Џесарић: <i>Воћка послије кише</i>.</p> <p>Фернандо Песоа: <i>Да би велик био</i>.</p>

<p>-препознаје разлику између приповиједања, описивања, дијалога, монолога;</p> <p>-разумије граматичке и временске перспективе приповиједања, схватајући како изабрана тачка гледишта одређује избор књижевног израза.</p> <p>-разликује стилске фигуре обухваћене наставним програмом и њихову улогу у књижевном тексту.</p>		ПРИПОВИЈЕТКА	25	Локализација. Тематски слој књижевног дјела.	Петар Кочић: <i>Јаблан</i> . Бранко Ћопић: <i>Чудесна справа</i> . Исидора Секулић: <i>Буре</i> . Алекса Микић: <i>Липов цват</i> или <i>Мој друг Стојан</i> .
				Облици казивања: приповиједање, описивање, дијалог, монолог.	
		ЛЕКТИРА 16		Хронолошко и ретроспективно приповиједање.	Данило Киш: <i>Прича о печуркама</i> или нека друга из <i>Раних јада</i> . Чехов: <i>Вањка</i> . Петар Кочић: <i>Гроб Слатке Душе</i> . Светозар Ћоровић: <i>Богојављенска ноћ</i> . Хасан Кикић: <i>Јесен</i> . Загонетке, питалице, пословице (избор).
				Карактеризација ликова, истицање моралних вриједности књижевних јунака. Вођење дневника читања, писање билежака о прочитаној лектури. Израда рјечника књижевних термина и непознатих ријечи.	

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - раставља ријечи на крају реда у типичним примјерима; - разликује писање нормативних од ненормативних облика ријечи у вези са гласовним промјенама; - примјењује правописна правила у вези са писањем глаголских облика; - образлаже свој став о тексту: допадљивост, занимљивост, информативност, корисност у учењу итд. - јасно искаже своје мишљење поштујући књижевну норму. 	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 26	ПРАВОПИС		<p>Провјеравање, понављање и увјежбавање правописних правила обрађених у претходним разредима са посебним акцентом на писању рјечце <i>ли</i> уз глаголе, <i>не</i> уз глаголе, именице и придјеве.</p> <p>Писање глаголских облика које ученици често погрешно пишу (радни глаголски придјев, аорист, потенцијал, перфекат, футур I).</p> <p>Четири домаће писмене задаће и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школске писмене задаће (12 часова).</p> <p>Говорне вјежбе на задате теме.</p>

8. РАЗРЕД
(4 часа седмично, 144 часа годишње)

Посебни циљеви и задаци наставе су:

- проширивање знања о сложеним реченицама (независне и зависне);
- систематско савладавање разних облика усменог и писменог изражавања;
- осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дјела;
- упознавање основних етапа у развоју књижевног језика код Срба и значај Вукове реформе и њене основне карактеристике;
- оспособљавање за успјешну комуникацију, правилно, течно, економично и увјерљиво усмено и писмено изражавање;
- систематска и осмишљена вежбања у говору и писању и коришћење уметничких доживљаја као подстицаја за учење матерњег језика.

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
<p>Ученик може да:</p> <p>-разликује врсте ријечи и зна њихове граматичке категорије (изузев придјевског вида).;</p> <p>-зна основне разлике у грађењу личних и неличних глаголских облика. Зна основне разлике у грађењу простих и сложених глаголских облика;</p>	ЈЕЗИК 46	СИНТАКСА	32	<p>Систематизација знања из претходних разреда, врсте ријечи, глаголски систем.</p> <p>Субјекат: граматички и логички.</p> <p>Предикат: глаголски и именски.</p> <p>Објекат (прави и неправи). Прилошке одредбе за мјесто, вријеме, начин, узрок, допуштање. Атрибут, апозиција.</p> <p>Појам синтагме. Именичка синтагма. Напоредни односи међу реченичним члановима–саставни, раставни, супротни, градациони.</p>	

<p>-анализира једноставније реченице грађене по основним моделима и проширене прилошким одредбама;</p> <p>-разликује именичке, придјевске и прилошке синтагме;</p> <p>-познаје основне врсте зависних и независних реченица.</p>			<p>Независне реченице – појам комуникативне функције; подјела на обавјештајне, упитне, заповједне, жељне, узвичне.</p> <p>Непотпуне, безличне, пасивне реченице.</p> <p>Комуникативне реченице састављене од двију (или више) независних предикатских реченица у напоредном односу - саставне (укључујући и закључне).</p> <p>Раставне реченице.</p> <p>Супротне (укључујући и искључне) реченице.</p> <p>Градационе реченице.</p> <p>Зависне реченице: обиљежја и врсте.</p> <p>1. Изричне реченице: субјекатске, објекатске и атрибушке реченице.</p> <p>2. Прилошко-одредбене реченице: мјесне.</p> <p>Временске реченице.</p> <p>Узрочне реченице.</p> <p>Условне реченице.</p> <p>Допусне реченице.</p> <p>Намјерне реченице.</p> <p>Посљедичне реченице.</p> <p>Поредбене реченице.</p> <p>Конгруенција. Слагање придјева и глагола са именицом у реченици.</p>	
--	--	--	--	--

<p>-разумије хришћанску основу првог словенског писма и мисионарску улогу Светих Ћирила и Методија у ширењу писмености међу словенским народима;</p> <p>-познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и најзначајне културноисторијске споменике а посебно улогу Светог Саве у стварању првих књижевних дјела на српскословенском језику;</p> <p>-разумије значај Вукове реформе и зна њене основне карактеристике.</p>		ИСТОРИЈА СРПСКОГ ЈЕЗИКА	14	Почети писмености код Словена. Стварање првог књижевног језика и двије азбуке. Свети Ћирило и Методије. <i>Маријино јеванђеље</i> .	
				Српскословенски језик. Књижевни рад Светог Саве и најзначајнији књижевни споменици на српскословенском језику.	
				<i>Мирослављево јеванђеље, Житије Светог Симеона и Повеља Кулина бана, Душанов законик</i> - различити језички стилови.	
				Књижевни језици код Срба до Вука: српскословенски, рускословенски, славеносрпски.	
				Вукова реформа језика и правописа. Сава Мркаљ.	
				Штокавски дијалекат као основица српског књижевног језика екавског и ијекавског изговора.	

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
<p>Ученик може да:</p> <p>-умије правилно да употребљава интерпункцијске знакове;</p>	ЈЕЗИЧК А	ПРАВОП		<p>Интерпункција у вези са зависним реченицама.</p> <p>Писање извјештаја.</p>

<p>-учествује у расправи о актуелним проблемима у школи и друштву на основу текстова из дневне штампе;</p> <p>-има развијен рјечник, у складу са основношколским нивоом образовања;</p> <p>-попуњава различите обрасце и формуларе са којима се сусреће у свакодневном животу;</p> <p>- правописно и граматички тачно да напише писмени задатак са правилно структурираним дијеловима: увод, разрада, закључак.</p>				Описивање екстеријера, ентеријера, портрета.
				Писање молбе, жалбе, имејла и других састава у складу са правописном нормом.
				Усмене говорне вјежбе на задате теме из друштвеног и социјалног живота.
				Четири школске писмене задаће (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправка).

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
Ученик може да: -препознаје књижевни текст као самосталну и јединствену естетску	КЊИЖ	Стара српска	12	Периодизација књижевности. Основне епохе и правци у књижевности: античка, средњовјековна, ренесанса и ново доба.	Одломак из античке митологије.. Одломак из Библије. Одломак из Јеванђеља. .

<p>цјелину;</p> <p>-умије да локализује књижевна дјела из обавезног школског програма (српска/свјетска, стара/ нова, усмена/ауторска, лирска/епска/драмска књижевност);</p> <p>-разликује основне књижевне епохе: античка, средњовјековна, ренесанса и ново вјековна књижевност;</p> <p>-разумије карактеристике стилских периода у историјској перспективи, класицизма, романтизма, реализма и модернизма;</p> <p>-разликује књижевноумјетнички од осталих типова текстова и разумије посебност организације језика у књижевној употреби;</p> <p>-разликује основне типове књижевне фигурације, као и најчешће стилске фигуре, и схвата њихову књижевноумјетничку функцију;</p> <p>-познаје основне књижевне термине и адекватно их примјењује у тумачењу књижевних дјела предвиђених обавезним школским програмом;</p>			<p>Српска средњовјековна књижевност: основне одлике, различитост књижевних облика у односу на савремену књижевност. Језик, стил. Књижевни ликови.</p> <p>Усмена књижевност, одлике, умјетничка вриједност, пјеснички језик. Поређење са темама и стилем старе српске књижевности.</p>	<p>Свети Сава: Одломак из житија о Светом Симеону. Теодосије: Одломак из житија Светог Саве. <i>Слово о кнезу Лазару.</i></p> <p><i>Смрт мајке Југовића; Цар Лазар и царица Милица; Кнежева вечера; Предраг и Ненад</i> - српска народна епско-лирска пјесма. Пословице и изреке (избор).</p>
	Романтизам	10	<p>Основне карактеристике стилских праваца. Романтизам. Поглед на свијет. Историјске и друштвене околности. Поезија: сликовни, емотивни и језички план пјесме.</p>	<p>Бранко Радичевић: <i>Кад млидијих умрети.</i> Јован Ј. Змај: <i>Кажу ми, кажу</i> (Ђулићи). Лаза Костић: <i>Међу јавом и међ сном.</i> Двије, три пјесме из књижевности свјетског романтизма.</p>
	Реализам	14	<p>Основне карактеристике реализма. Поглед на свијет. Историјске и друштвене околности. Књижевне врсте. Приповијетка. Роман. Локализација. Елементи композиције. Карактеризација ликова.</p>	<p>Стефан М. Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић.</i> Радоје Домановић: <i>Мртво море.</i> Јован С. Поповић: <i>Покондирена тиква</i> (одломак). Приповијетке из свјетског реализма.</p>
	Моде		<p>Основне карактеристике модерне. Поглед на свијет, осјећања.</p>	<p>Јован Дучић: <i>Подне, Село.</i> А.Шантић: <i>Ми знамо судбу.</i> Милан Ракић: <i>На Газиместану.</i></p>

-разумије поступке карактеризације ликова према њиховим физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким особинама.		20	Локализација. Поезија , врсте лирске пјесме, пјеснички језик, стилске фигуре и њихова књижевноумјетничка функција. Прозна дјела. Одлике. Теме. Језик. Стил.	Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка; Стрепња.</i> Васко Попа: <i>Манасија.</i> Мак Диздар: <i>Запис - о земљи, о штиту.</i> Добрица Цесарић: <i>Балада из предграђа.</i> Тин Ујевић: <i>Дажд.</i>
				П.Кочић: <i>Кроз маглу.</i> Иво Андрић: <i>Прича о кмету Симану.</i> Ђ. Дамјановић: <i>Јефташ, кад дође зима.</i> Зијо Диздаревић: <i>Мајка.</i>
	ЛЕКТИРА	12		Перл Бак: <i>Велики талас.</i> Светозар Ђоровић: <i>Стојан Мутикаша.</i> Стеван Сремац: <i>Поп Ђира и поп Спира</i> или <i>Зона Замфирова.</i> Чехов: <i>Приповетке</i> (избор). Свети Сава у српској књижевности (избор из народног предања и умјетничке поезије о Св. Сави). Д. Максимовић: <i>Прадевојчица.</i> Косовски циклус и хајдучки циклус (избор).

9. РАЗРЕД
(4 часа седмично, 136 часова годишње)

Посебни циљеви и задаци наставе су:

- обнављање и проширивање знања о језику, дијалектима и акцентском систему;
- стицање знања о стварању и развоју српског књижевног језика;
- утврђивање знања о гласовним промјенама, творби и промјени ријечи;
- проширивање знања о падежима;
- утврђивање знања о глаголским облицима и замјеницама;
- проширивање и утврђивање знања о акценатском систему српског језика;
- оспособљавање за разумијевање, анализу и тумачење књижевних дјела;
- богаћење рјечника и језичко и стилско изражавање;
- оспособљавање за логичко и критичко схватање прочитаног текста;
- побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама;
- подстицање ученика на самостално стваралаштво.

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -зна основне језичке групе у Европи и мјесто српског језика у породици словенских језика; -познаје подјелу штокавских дијалекта екавског и ијекавског изговора, те стварање и развој српског књижевног језика; -разумије значај Вукове реформе језика и правописа и различита имена српског језика од Вука до данас; 	ЈЕЗИК 50	Српски језик и његови дијалекти	12	<p>Мјесто српског језика у породици словенских језика.</p> <p>Значај Вукове реформе језика и правописа.</p> <p>Штокавски дијалекти српског књижевног језика екавског и ијекавског и икавског изговора: источно-херцеговачки, шумадијско-војвођански, косовско-ресавски, призренско-тимочки.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> -зна основна правила акценатске норме и разликује дуге и кратке слоге у вишесложним ријечима; -именује (фонетски условљене) гласовне 		Фонетика	10	<p>Акценатски систем српског књижевног језика и његово обиљежавање.</p> <p>Акцент и клитике (проклитике и енклитике).</p> <p>Гласовне промјене и алтернације, правила (систематизација).</p>	

промјене у типичним школским примјерима;			Гласовне промјене и алтернације у оквиру деклинације, конјугације и компарације.
-познаје основне принципе творбе ријечи; -разумије појмове лексичког и граматичког значења; -разликује основне творбене моделе: префиксација, суфиксација, префиксално-суфиксална творба, слагање;	Творба тијечи	8	Творбена структура изведених ријечи. Проста и изведена творбена основа. Лексичко и граматичко значење морфема.
			Суфиксација.
			Префиксација.
			Префиксално-суфиксална творба.
			Слагање.
-разумије синонимију падежа (квалитативна и мјесна значења падежа) и синонимне глаголске облике за изражавање прошлости и будућности;	Синтакса	10	Синонимија падежа. Квалитативна значења падежа.
			Мјесна значења падежа.
			Синонимија глаголских облика за изражавање прошлости: претеритарна времена и релативна употреба осталих времена (презента, футура) и начина.
			Синонимија глаголских облика за изражавање будућности: два футура и релативна употреба осталих гл. облика; модална употреба других гл. облика за обиљежавање будућности.
-умије да анализира различите моделе реченица које спадају у типичне школске примјере;	10		Независно-сложена реченица. Типови.
.познаје врсте напоредних односа међу реченицама и реченичним члановима.			Зависно-сложена реченица. Типови.

ИСХОДИ УЧЕЊА 9 разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
<p>Ученик може да:</p> <p>-досљедно примјењује правописну норму (из сваке правописне области предвиђене школским програмом);</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 26</p>	<p>Правопис</p>	<p>6</p>	<p>Систематизовање садржаја из правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање ријечи на крају реда; писање полусложеница.</p>

<p>-разумије основне комуникацијске функције језика; именује одређене функционалне стилове (књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички и разговорни);</p> <p>-зна значења ријечи и фразеологизама који се јављају у литерарним и медијским текстовима намијењеним младима;</p> <p>-познаје метафору као лексички механизам;</p>		Функционални стилови	8	<p>Комуникативне функције језика.</p> <p>Функционални стилови: књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички, разговорни.</p> <p>Фразеологизми, метафора као лексички механизам.</p>
<p>-писмени састав умије организовати у смисаоне цјелине (уводни, средишњи и завршни дио текста) поштујући правописну норму.</p>			12	<p>Четири школске писмене задаће (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправак).</p>

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	Број часова	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
<p>Ученик може да:</p> <p>-познаје основна начела тумачења књижевног текста преко области теорије књижевности, историје књижевности и књижевне критике;</p> <p>-познаје књижевне термине и функционалне појмове према захтјевима програма и умије их примијенити на конкретно књижевно дјело;</p> <p>учава сродности књижевности са осталим умјетностима, првенствено ликовном умјетношћу, позориштем и филмом;</p> <p>-учава проблеме и идеје у књижевном дјелу, самостално их образлаже и поткрепљује својим ставовима и ставовима из других књижевних дјела;</p>	КЊИЖЕВНОСТ 60	ПРИПОВИЈЕТКА	16	Композиција приповијетке.	<p>Лаза Лазаревић: <i>Све ће то народ позлатити</i> и <i>На бунару</i>. Симо Матавуљ: <i>Пилипенда</i>. Петар Кочић: <i>Кроз мећаву</i>. Иво Андрић: <i>Коса</i>. Борисав Станковић: <i>Увела ружа</i>. Иван Цанкар: <i>Десетица</i>.</p>
				Приповједачки поступци, Хронолошко и ретроспективно приповиједање.	
				Језик и стил приповијетке.	
				Тематски слој књижевног дјела.	
				Анализа књижевних ликова.	
		Прелазне врсте	6	Аутобиографија, одлике.	Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> .
		Путописна и мемоарска проза: одлике, језик, стил	Љубомир Ненадовић: <i>Писма из Италије</i> (одломак о Његошу). Прота М. Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак).		

-умије да анализирајући књижевно дјело прави паралеле између тема из књижевних дјела и тема из свакодневног живота.			Драмски спјев. Синтеза лирског, епског и драмског.	П.П. Његош: <i>Горски вијенац</i> .	
		Лирска пјесма	16	Лирска пјесма, појам, врсте. Лирске слике, мотиви и композиција лирске пјесме. Стих, строфа, слободни стих. Језик и стил, стилске фигуре. Лирски доживљај и поента. Поема, одлике.	Ђура Јакшић, <i>Отаџбина</i> . Јован Јовановић Змај: <i>Светли гробови</i> . Војислав Илић: <i>У позну јесен</i> . Рајко Петров Ного <i>Жутокљунац</i> . Бранко Миљковић <i>Кап мастила</i> . Антун Б. Шимић <i>Опомена</i> . А.С. Јесењин: <i>Песма о керуши</i> . Мак Диздар: <i>Модра ријека</i> . Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i> . С. Куленовић <i>Стојанка мајка Кнежополка</i> (одломак). Б. Ћопић, <i>На петровачкој цести</i> . Д. Максимовић, <i>Крвава бајка</i> .
		Народна књижевност	8	Епска пјесма, епска радња, епска опширност, епска објективност	Вук С. Карацић: <i>О народним пјевачима</i> . <i>Женидба Милића барјактара</i> - српска народна пјесма.
				Композиција епске пјесме, описи, ликови, теме, идеје, језик и стил	<i>Почетак буне против дахија</i> - српска народна епска пјесма. <i>Зидање Скадра</i> – српска народна епска пјесма.
Епско-лирска пјесма, однос субјективног и објективног у опису ликова	<i>Хасанагиница</i> - српска народна епско-лирска пјесма.				
		Књижевни јунаци епске и епско-лирске поезије – највиши домети моралних вриједности.	<i>Смрт Омера и Мериме</i> . <i>Здравице, загонетке, питалице, пословице</i> (избор).		
				Јован Дучић: <i>Пјесме</i> .	

		ЛЕКТИРА	14		Иво Андрић: избор приповиједака. Иван Г. Ковачић: <i>Јама</i> (цијела поема). А.С.Егзипери: <i>Мали принц</i> . Избор из савремене српске поезије и прозе. Радоје Домановић: <i>Марко Краљевић поново међу Србима</i> . Б. Нушић, <i>Аутобиографија</i> .
--	--	---------	----	--	--

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе језика.

Овај наставни процес, иако је програмски конституисан као посебно подручје, с посебним садржајима и облицима рада, мора се преносити и на друга наставна подручја. У књижевности обрада књижевног текста је најбољи образац изражавања, као и граматика са правописом која нормира правила и дефинише језичке законе. Исто тако, у повратном смеру, обрада књижевног текста и рад на граматички и правопису књижевног језика, мора укључивати и садржаје за његовање културе усменог и писменог изражавања. Рад на богаћењу језичке културе треба да се интегрише са свим видовима усмених и писмених облика изражавања.